

**Dobre praktyki doradcze - rekomendowane rozwiązania
metodyczne w pracy
z uczniami niepełnosprawnymi**

Małgorzata Łukasik
Koordynator Szkolnego Doradztwa Edukacyjno -
Zawodowego
Zespół Szkół Specjalnych w Ostrowcu Świętokrzyskim
ul. Łżecka 33

Spis zagadnień

Specyfika pracy doradcy zawodowego z osobami niepełnosprawnymi

Zadania doradcy zawodowego pracującego z osobami z niepełnosprawnościami

PROFIL ZAINTERESOWAŃ ZAWODOWYCH DLA UCZNIÓW O OBNIŻONYCH MOŻLIWOŚCIACH INTELEKTUALNYCH -narzędzie w pracy doradcy zawodowego.

INDYWIDUALNA SESJA DORADCZA-narzędzie w pracy doradcy zawodowego.

PREORIENTACJA ZAWODOWA

Arkusze oceny kompetencji zawodowych uczniów szkół przysposabiających do pracy - narzędzie w pracy doradcy zawodowego.

Podsumowanie

Specyfika pracy doradcy zawodowego z osobami niepełnosprawnymi w stopniu lekkim

„Uczniowie z niepełnosprawnością w stopniu lekkim wymagają pomocy przy wyborze zawodu i szkoły, stąd też poddawani są wielospecjalistycznym badaniom, w wyniku których określa się wskazania i przeciwwskazania zdrowotne do nauki i wykonywania poszczególnych zawodów.

Porada zawodowa udzielona w oparciu o szeroką diagnozę, na którą składają się m.in.

- poziom możliwości intelektualnych ucznia,
- zainteresowania i uzdolnienia,
- cechy temperamentu i charakteru,
- stopień opanowania materiału dydaktycznego z poszczególnych przedmiotów

ma na celu wskazanie młodemu człowiekowi takiego zawodu, którego wyuczenie i wykonywanie nie pogłębi istniejącej niesprawności oraz zgodne będzie z jego predyspozycjami psychofizycznymi.

- Należy także zwrócić uwagę na pozytywną selekcję do zawodu. Młodzież ta ma niekiedy tyle przeciwwskazań, że trudno jest wymieni ć kilka dostępnych dla niej zawodów, wówczas nie należy skupiać się tylko na tym, jakie zawody są dla tej młodzieży niedostępne, a raczej powinno opierać się na mocnych stronach i wskazywać te zawody, które uczeń może wykonywać.
- Ważna wobec tego jest rola, jaką pełni doradca zawodu w poradnictwie dla osób z niepełnosprawnością intelektualną. Osoby organizujące orientację zawodową w szkołach specjalnych, podobnie jak w szkołach powszechnych, wychowują młodzież do aktywnego wybierania zawodu. Pracują grupowo i indywidualnie z młodzieżą, starając się poznać jak najlepiej ucznia, motywują go do kształtowania własnych postaw, życzeń, aspiracji zawodowych, zdobywania informacji zawodowych. Pobudzają do rozwijania zdolności, zamiłowań, zainteresowań,. Długofalowa, systematycznie realizowana działalność informacyjna, orientacyjna i wychowawcza szkoły, nauczycieli, wychowawców, dyrekcji, pedagogów szkolnych prowadzi do aktywizacji osób niepełnosprawnych”.

Zadania doradcy zawodowego pracującego z osobami z niepełnosprawnościami

- „Przed przystąpieniem do indywidualnej pracy z uczniem wskazane jest zebranie podstawowych informacji o uczniu:
 - dane personalne,
 - dotychczasowy przebieg edukacji oraz opanowanie umiejętności szkolnych,
 - informacje dotyczące stanu zdrowia ucznia,
 - ocena rozwoju motorycznego.
- przeprowadzenie analizy przeciwwskazań zdrowotnych osoby niepełnosprawnej do wykonywania określonych typów pracy w oparciu o zebrane informacje;
- ustalenie kwalifikacji, doświadczeń zawodowych, uzdolnień, zainteresowań osoby niepełnosprawnej;

- uświadomienie osobie niepełnosprawnej możliwości powiązania własnych zainteresowań i mocnych stron z celami zawodowymi i przygotowanie jej do pracy zgodnie z jej psychofizycznymi możliwościami, kwalifikacjami, uzdolnieniami i zainteresowaniami;
- udzielenie pomocy w określeniu celów zawodowych i opracowaniu planu działania, który będzie uwzględniał szczególne okoliczności, w jakich znajduje się osoba niepełnosprawna;
- udzielenie emocjonalnego wsparcia w trudnych sytuacjach związanych z życiem zawodowym i motywowanie osoby niepełnosprawnej do podejmowania aktywności zawodowej, zachęcenie do pracy nad poprawą samooceny i kształtowaniem postaw sprzyjających realizacji planów zawodowych;
- udostępnianie informacji zawodowej obejmującej zarówno standardowe informacje o zawodach i rynku pracy, jak i informowanie na temat możliwych form pomocy osobom niepełnosprawnym oraz narzędzi wspierania zatrudnienia tych osób;
- wyposażenie osoby niepełnosprawnej w umiejętności i kompetencje potrzebne do poruszania się po rynku pracy”

Ponadto doradca zawodowy, pracujący z osobą niepełnosprawną, powinien:

- rozumieć rolę poradnictwa zawodowego w procesie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych;
- aktualizować i wzbogacać swą wiedzę o rynku pracy, metodach i narzędziach pracy z osobami niepełnosprawnymi;
- indywidualnie podchodzić do każdej osoby poszukującej pomocy – poznać jej plany, zainteresowania, mocne i słabe strony, wartości i postawy, dowiedzieć się o trudnościach, jakich doświadcza w życiu zawodowym;
- uwzględniać różnorodne aspekty sytuacji zawodowej, w jakiej znajduje się osoba niepełnosprawna (psychologiczne, zdrowotne, socjalne, itp.) i zwrócić uwagę na wzajemne zależności pomiędzy różnymi czynnikami wpływającymi na sytuację

Doświadczenia wskazują,
że zarówno osoby
niepełnosprawne w stopniu
lekkim,

Sukces w zatrudnieniu osób z umiarkowanym

i znacznym stopniem niepełnosprawności wymaga:

- samodzielności osobistej i dojrzałości społecznej;
- preorientacji zawodowej prowadzonej już w szkole podstawowej;
- poradnictwa zawodowego określającego indywidualne predyspozycje psychofizyczne

oraz zdolności, zainteresowania i upodobania;

- szkolenia przygotowującego do pracy (kursy i staże u pracodawców) oraz szkolenia

na stanowisku pracy;

- aktywnego pośrednictwa pracy, tzn. poszukiwania odpowiedniego dla konkretnej osoby

stanowiska pracy oraz współpracy z pracodawcą i przyszłymi

PROFIL ZAINTERESOWAŃ ZAWODOWYCH
DLA UCZNIÓW O OBNIŻONYCH
MOŻLIWOŚCIACH INTELEKTUALNYCH
narzędzie w pracy doradcy zawodowego.

- *Małgorzata Połajdowicz, Ewa Radtke-Pawłowska, Urszula Sajewicz-Radtke*
- *Pracownia Testów Psychologicznych i Pedagogicznych*

„Jest on przeznaczony do oceny zainteresowań zawodowych młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie w stopniu lekkim wybierającej zawód. Można go stosować również w przypadku konieczności wyboru drugiego zawodu nawet u starszej młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną. Narzędzie może być więc pomocą dla doradców zawodowych, psychologów, pedagogów zarówno pracujących w systemie edukacji jak również poza nim.

KONSTRUKCJA, OPIS, PRACA Z NARZĘDZIEM

Narzędzie do badania predyspozycji zawodowych dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie w stopniu lekkim zawiera: podręcznik z podstawami teoretycznymi oraz pakiet badawczy.

W pakiecie znajduje się zestaw ponumerowanych ilustracji przedstawiających różne czynności pogrupowane w cztery sfery.

W prawym górnym rogu ilustracji znajdują się: numer zestawu, do którego ilustracja należy oraz literowe oznaczenie sfery

(np.: człowiek – człowiek (C), człowiek – przyroda (P), człowiek – technika (T) człowiek – estetyka (E). Narzędzie zawiera także protokół badania służący do nanoszenia i interpretacji wyników.

Opisywane narzędzie bada więc predyspozycje zawodowe w czterech sferach: człowiek – człowiek, człowiek – przyroda, człowiek – technika, człowiek – estetyka.

PROCEDURA BADANIA

- Przed uczniem rozkładane są cztery ilustracje w jednym rzędzie (od lewej do prawej). Obrazki są kładzione w niewielkich odstępach od siebie (około 2 cm tak, by ilustracje nie zlewały się ze sobą). Kolejność ułożenia ilustracji w danej serii określa protokół. Uczeń wybiera i odkłada na wyznaczone miejsca obrazki przedstawiające ulubione czynności. W każdej próbie postępujemy analogicznie jak w próbie pierwszej. Dziecko otrzymuje kolejno wszystkie zestawy obrazków.
- Największa liczba wskazań ucznia może świadczyć o jego predyspozycjach zawodowych w określonej sferze.

WARUNKI BADANIA:

- W związku z tym, iż osobą z którą pracujemy jest niepełnosprawna intelektualnie należy szczególnie zadbać o precyzyjne wyjaśnienie instrukcji pracy z narzędziem. Konieczne jest upewnienie się, czy dziecko dobrze rozumie ilustrację (wskazane jest głośne odczytanie napisu pod obrazkiem oraz wyjaśnienie narysowanej czynności). Musimy pamiętać, że naszym celem nie jest ocena tego czy dziecko rozpoznaje czynność, ale czy lubi ją wykonywać. Należy pamiętać, aby:
 - mówić wolno i wyraźnie,
 - stosować komunikaty bezpośrednie,
 - być precyzyjnym,
 - używać prostego, potocznego języka,
 - podawać po jednej informacji na raz,
 - wykorzystać obrazki ponieważ nie wszystkie osoby niepełnosprawne potrafią pisać i czytać.

NALEŻY PONADTO:

- wnikliwie obserwować ucznia; informacje uzyskane w ramach obserwacji mogą posłużyć do jakościowej oceny funkcjonowania dziecka, możemy dzięki nim ocenić między innymi tempo pracy, męczliwość, poziom uwagi itp.,
- zebrać informacje o uczniu podczas rozmowy (wywiadu i w trakcie rozmowy postdiagnostycznej) z rodzicem – opiekunem, wychowawcą, nauczycielami; podczas takiej rozmowy dowiedzieć się od opiekunów, nauczycieli jakie są zainteresowania ucznia, jakie są jego mocne strony i zdolności (w związku z tym, iż często z upośledzeniem umysłowym mogą współwystępować choroby somatyczne, wskazane jest zebranie szczegółowych informacji o stanie zdrowia dziecka i jego sprawności fizycznej, wskazana jest również ocena poziomu rozwoju emocjonalnego i społecznego, warto dowiedzieć się jak dziecko zachowuje się podczas przerw oraz na lekcjach, czy potrafi budować relacje rówieśnicze, czy chętnie angażuje się w aktywność społeczną, jak radzi sobie z porażkami itp.),

- przed rozpoczęciem badania należy pamiętać o zbudowaniu zaufania dziecka, wprowadzić atmosferę spokoju i życzliwości, pamiętać, że dziecko trzeba wielokrotnie wzmacniać pozytywnie, motywować, zachęcać i wspierać, nakierowywać odpowiedzi dziecka, dawać mu odpowiednią ilość czasu na zastanowienie i zachęcać do wytrwałej pracy, taktownie kierować jego pracą, być dyskretnym i delikatnym w relacjach zarówno z nim jak i z rodzicami,
- poinformować dziecko o tym co będzie robiło, jakie będą tego konsekwencje (pozwala to nie tylko na redukcję lęku przed nieznanym, ale również na podniesienie motywacji dziecka do pracy.”

opracowanie: Izabela Pyszkowska - terapeuta grupowy, trener umiejętności społecznych i rozwoju osobistego, doradca zawodowy, szkoleniowiec i wykładowca. Ponad dwudziestoletni staż pracy w Poradni Psychologiczno-pedagogicznej nr2 w Elblągu. Od 1997 r. związana ze Stowarzyszeniem Doradców Szkolnych i Zawodowych RP, w latach 2007-2011 - pełniła funkcję Przewodniczącej Stowarzyszenia.

INDYWIDUALNA SESJA DORADCZA

narzędzie w pracy doradcy zawodowego.

- Opracowane w ramach projektu pt. „*Otwórzmy przed nimi życie*” przy wsparciu PFRON i stowarzyszenia PSONI (Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną)
- Podręcznik zawiera zestaw informacji i ćwiczeń przydatnych przy planowaniu kariery zawodowej
- Ćwiczenia będą do wykorzystania podczas spotkań z doradcą zawodowym
- Pozostałe informacje posłużą do poszerzenia wiedzy na temat rynku pracy i planowania kariery zawodowej uczniów

- W materiałach znajdują się przykłady różnych pytań i propozycje ćwiczeń do wykorzystania podczas indywidualnych spotkań z osobą z niepełnosprawnością intelektualną.
- Proces planowania kariery w przypadku osób z niepełnosprawnością intelektualną nie różni się co do zasady niczym niż w przypadku osób pełnosprawnych.
- Zadaniem doradcy jest dostosować cały proces doradczy do indywidualnych możliwości psychofizycznych każdej osoby z niepełnosprawnością intelektualną.

SESJA I

ANALIZA POTRZEB

- Czas trwania I sesji: około 0,5 godziny
- W pierwszej fazie zajęć indywidualnych doradca zawodowy stara się nawiązać pozytywny kontakt z uczniem. Przedstawia się, mówi kilka słów o sobie a następnie prosi aby uczeń opowiedział o sobie.
- ĆWICZENIE 1 - MOJE CELE
- ĆWICZENIE 2 – OPIS SAMEGO SIEBIE
- ĆWICZENIE 3 – LINIA ŻYCIA

SESJA II

SAMOPOZNANIE, ZAINTERESOWANIA, WARTOŚCI, CECHY OSOBOWOŚCI – BILANS MOCNYCH I SŁABYCH STRON

- **Czas trwania sesji: około 1,5 godziny**
- **Zainteresowania:** Doradca skłania osobę do zastanowienia się nad czynnościami, które lubi, bądź których nie lubi wykonywać, z nastawieniem bardziej na czynności zawodowe
- **ĆWICZENIE 4 – MOJE ZAINTERESOWANIA**
- **Zdolności:** Doradca skłania osobę do zastanowienia się nad własnymi zdolnościami.
- **Umiejętności**
- Umiejętności wyuczone, czyli właśnie kwalifikacje zawodowe nabywane w toku nauki w szkołach, ale również na różnego rodzaju kursach i szkoleniach. Są one podstawowym warunkiem do wykonywania określonego zawodu.
- Drugim rodzajem umiejętności, jakie należy wziąć pod uwagę przy planowaniu kariery zawodowej, są umiejętności uniwersalne przydatne w życiu i w każdej pracy
- **ĆWICZENIE 5 – MOJE UMIEJĘTNOŚCI**

- **Cechy charakteru:** Doradca krótko charakteryzuje pojęcie osobowość oraz jej składniki jakimi są mocne i słabe strony, następnie skłania ucznia do zastanowienia się nad swoimi cechami charakteru. Po określeniu mocnych stron, wspólnie zastanawiają się na jakich stanowiskach czy w jakich zawodach mógłby wykorzystać swoje mocne strony, a w jaki sposób można pokonać słabości.
- **ĆWICZENIE 6 – MOJE MOCNE I SŁABE STRONY**
- **System wartości:**
- Doradca omawia rolę wyznawanego systemu wartości w planowaniu kariery zawodowej. Uczeń samodzielnie stara się wypełnić tabelę (w przypadku trudności z czytaniem doradca czyta osobie poszczególne kwestie). Następnie doradca omawia wspólnie z osobą, czy wybrane przez niego wartości odnoszą się do stanowiska pracy, które chciałby w przyszłości wykonywać.
- **ĆWICZENIE 6 – MOJE WARTOŚCI**
- **Stan zdrowia:**
- Doradca wraz z osobą niepełnosprawną omawia jego/jej przeciwwskazania zdrowotne (jeśli

SESJA III

RYNEK PRACY, PREORIENTACJA ZAWODOWA

diagnoza preferencji i predyspozycji zawodowych

- **ĆWICZENIE 7 – MÓJ WYMARZONY ZAWÓD**
- wspólnie z doradcą zawodowym omawia wybrane zawody. Omawianie zawodów odbywa się według schematu: wykonywane czynności, narzędzia pracy, strój, możliwe miejsca zatrudnienia, predyspozycje, przeciwwskazania do wykonywania zawodów.
- Podczas tego zadania wykorzystywane są podręczniki, katalog zawodów, jak też ilustracje, filmiki wyszukane w Internecie dotyczące omawianego tematu. Prezentujące osoby pełnosprawne i niepełnosprawne podczas wykonywania pracy.
- **ĆWICZENIE 8 – WIZJA MOJEJ PRACY** -preferencje zawodowe

ARKUSZE OCENY KOMPETENCJI

- Poniższe przykładowe arkusze mogą posłużyć do oceny wiedzy i umiejętności uczniów, które są wymagane w pracy na wybranych stanowiskach pomocniczych.
- Jeśli osoba jest zainteresowana wykonywaniem którejś z poniższych czynności arkusz może posłużyć w celu zidentyfikowania posiadanych już kompetencji i tych, które osoba musi jeszcze zdobyć, aby wykonywać pracę na wybranym stanowisku pracy.

ARKUSZE OCENY KOMPETENCJI C.D.

1. POMOCNIK KUCHARZA

2. POMOCNIK OBSŁUGI HOTELOWEJ

-PRACE POMOCNICZE W GASTRONOMII HOTELOWEJ

-PRACE POMOCNICZE W OTOCZENIU HOTELU

- 3. POMOCNIK CUKIERNIKA

- 4. POMOCNIK SPRZEDAWCY

- 5. POMOCNIK OGRODNIKA

- 6. POMOCNIK PRACOWNIKA BIUROWEGO

- 7. POMOCNIK MAGAZYNIERA

- 8. POMOCNIK PRACOWNIKA SPRZĄTAJĄCEGO

SESJA IV

PLANOWANIE KARIERY ZAWODOWEJ (PRZYGOTOWANIE IPD)

- **Czas trwania sesji: około 1 godziny**
- **PLANOWANIE** : Proces planowania kariery zawodowej to nie tylko poznanie siebie i naszego przyszłego stanowiska pracy. Jedną z najważniejszych rzeczy jest umiejętność planowania i wyznaczania celów. Każdy z nas ma jakieś cele w swoim życiu, jakieś plany dotyczące przyszłości, nie tylko zawodowej.
- **ĆWICZENIE 9 – OKREŚLANIE CELÓW ZAWODOWYCH**

PREORIENTACJA ZAWODOWA

Arkusze oceny kompetencji zawodowych uczniów szkół

przysposabiających do pracy - narzędzie w pracy doradcy zawodowego.

- Redakcja merytoryczna: **Grażyna Parzych**
- Autorzy: **Danuta Bartczak, Jolanta Chmielińska, Monika Kurowska, Grażyna Parzych, Arletta Romaniuk**; Warszawa 2012
- Proces kształcenia w szkole przysposabiającej do pracy uczniów upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym realizowany jest na podstawie ramowych planów nauczania, w których przewidziano zintegrowany przedmiot: przysposobienie do pracy. Łączy on ze sobą wiadomości z zakresu: technologii, wyposażenia technologicznego, zajęć praktycznych oraz higieny pracy. Powiązanie tych treści wynika z potrzeby ścisłego scalenia wiadomości teoretycznych z praktycznym działaniem.
- Opracowany poradnik preorientacji zawodowej nawiązuje do podstawy programowej oraz przedmiotowego programu nauczania dla zasadniczej szkoły zawodowej specjalnej w zawodach: kucharz, ogrodnik, pracownik pomocniczy obsługi hotelowej, piekarz, cukiernik, sprzedawca.

Poradnik zawiera:

1) opis zawodu i stanowiska pracy,

2) tabele kompetencji zawodowych.

- Przedmiotowy materiał powinien stanowić pomoc dydaktyczną dla nauczyciela w realizacji wyznaczonych celów kształcenia z zakresu przysposobienie do pracy oraz preorientacji zawodowej. Ważnym elementem kształcenia zawodowego jest współpraca szkoły z zakładami pracy. Brak takiej współpracy spowoduje, że programy nauczania, a także nabyte kompetencje zawodowe ucznia będą oderwane od rzeczywistości. W środowisku pracy uczeń konfrontuje nabytą wiedzę i umiejętności z wymogami zakładu pracy.
- Realizując treści edukacyjne, nauczyciel powinien wyposażyć uczniów – po uwzględnieniu ich możliwości, zdolności i zainteresowań – w podstawowe umiejętności zawodowe. Powinny one umożliwić funkcjonowanie absolwenta na lokalnym rynku pracy w charakterze pomocy pracownika z kwalifikacjami.

Kompetencje zawodowe

- Kompetencje w znaczeniu ogólnym to zdolność pracownika do działania prowadzącego do osiągnięcia zamierzonego celu w danych warunkach, za pomocą określonych środków.
- Opracowany poradnik preorientacji zawodowej jest zestawieniem podstawowych wiadomości, umiejętności oraz czynności, które uczeń powinien poznać i opanować w szkole przysposabiającej. Założeniem jest, by po jej ukończeniu absolwent był zdolny do podjęcia pracy w charakterze pomocy w wybranym zawodzie.

Arkusze oceny kompetencji zawodowych

Poradnik zawiera:

- opis zawodu,
- omówienie charakteru środowiska pracy,
- wyszczególnienie podstawowych umiejętności zawodowych,
- ilustracje znaków z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, zawarte w tabelach ułatwiających zrozumienie treści,
- sprawdziany weryfikujące wiedzę ucznia.

Ocena kompetencji zawodowych

- Proponuje się następujące kryteria oceny kwalifikacji zawodowych poszczególnych uczniów:
- Stopień oceny możliwości podjęcia prac pomocniczych w zawodzie
- **60-100%** -Uczeń może podjąć prace pomocnicze wybranym zawodzie.
- **40-60%** -Uczeń musi uzupełnić wiedzę i nabyć umiejętności, aby mógł wykonywać prace pomocnicze w wybranym zawodzie.
- Poniżej **40%**- Uczeń nie posiada kompetencji do wykonywania prac pomocniczych w danym zawodzie.

- Wynik oceny kompetencji zawodowych daje odpowiedź na pytanie, czy uczeń jest przygotowany do podjęcia pracy jako pomocnik osoby wykwalifikowanej w wybranym zawodzie.
- Niniejsza publikacja powinna przyczynić się do rozpoznawania możliwości zawodowych uczniów oraz poznania umiejętności niezbędnych do wykonywania pracy zawodowej i aktywnego funkcjonowania absolwentów na wymagającym rynku pracy. Ponadto arkusze oceny kompetencji zawodowych mogą być przydatne w pracach związanych z doradztwem zawodowym, oceną ryzyka zawodowego, z programami aktywizacji i mobilności zawodowej osób niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu umiarkowanym. Uczeń, odpowiadając na pytania zawarte w tabelach, może dokonać oceny stopnia przygotowania do podjęcia pracy w charakterze pracownika pomocniczego osoby wykwalifikowanej w wybranym zawodzie.

PODSUMOWANIE

„Każdy człowiek ma jakieś ograniczenia. W zależności od tego w jakim środowisku żyje te ograniczenia mogą być niezauważalne, ale również te same ograniczenia mogą znacznie utrudniać bądź wręcz uniemożliwiać funkcjonowanie. Co zatem należy zrobić, aby umożliwić każdemu pełne włączenie w życie społeczne? Niepełnosprawność nie tkwi tylko w człowieku. To środowisko czyni człowieka bardziej niepełnosprawnym niż jest on w rzeczywistości.

Odkrywanie indywidualnego potencjału ucznia z niepełnosprawnością intelektualną powinno być na poziomie edukacji procesem ciągłym, uwzględniającym zmieniające się warunki wewnętrzne (dotyczące ucznia) oraz zewnętrzne (dotyczące jego najbliższego otoczenia – szkoły, rodziny, znajomych).”

Materiały do pracy z uczniami z niepełnosprawnościami

- Profil zainteresowań zawodowych dla uczniów o obniżonych możliwościach intelektualnych- narzędzie w pracy doradcy zawodowego, *autorzy: Małgorzata Połajdowicz, Ewa Radtke-Pawłowska, Urszula Sajewicz-Radtke, Pracownia Testów Psychologicznych i Pedagogicznych*
- Indywidualna sesja doradcza, Opracowane w ramach projektu pt. „Otwórzmy przed nimi życie” przy wsparciu PFRON i Stowarzyszenia PSONI (Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną)
- Preorientacja zawodowa. Arkusze oceny kompetencji zawodowych uczniów szkół przysposabiających do pracy, Redakcja merytoryczna: Grażyna Parzych, Autorzy: Danuta Bartczak, Jolanta Chmielińska, Monika Krawiec, Alicja Ręka, Anna Dąbrowska, W

cd.

- Bilans mocnych i słabych stron czyli w jaki sposób wydobyć z siebie to co najcenniejsze-poradnik instruktażowy, publikacja opracowana i wydana w ramach projektu : „Wsparcie trenera pracy w procesie zatrudnienia wspomaganego osób niepełnosprawnych” opracowanie merytoryczne Monika Zakrzewska
- Model wdrożenia praktyk wspomaganych w szkołach przysposabiających do pracy-podręcznik instruktażowy dla nauczycieli , Lucyna Anteck, Marzena Bałtowska-Jucha, Marzena Głaz-Skirzyńska, Lidia Klaro-Celej, Grażyna Wyszomirska, Monika Zakrzewska
- To warto wiedzieć cz. I, Katarzyna Radzka, Beata Zawadzka
- To warto wiedzieć cz. II Czy osoby z niepełnosprawnością intelektualną mogą pracować? ,Katarzyna Radzka, Beata Zawadzka
- Aktywni zawodowo, Lidia Klaro- Celej, Barbara Szostak, Pewny Start, PWN
- Aktywni społecznie , Lidia Klaro- Celej, Barbara Szostak, Pewny Start PWN
- Moje możliwości na rynku pracy, Marzena Bałtowska –Jucha, Biblioteka self-

Dziękuję za uwagę